

Жаш төлөп политика

Школчуларыбыз эки дуня саммитте кыатышырыккыдыла

Россия Федерацияны Билим берүү эм илму министрствосууну «Дуня жаш адам- ланы кызылы» деген конкурсуну комиссиясы Санкт- Петербургу кырал университетти бирге «Юношеская восьмерка» саммитине барык Россия делегациягы кимиле кирликтери токташтыргандыла.

Саммит 2009 жылда июль айны орасында Италида «Большая восьмерка» кирген кыралланы башчыларыны төбөшүмөри бла терг бардырылгыдыла.

Россия саммитде башчылык этмеген жылда бизни кыралыбызны жаш төлөсүн федералньи округладан тамата класслада окугунан школума кыроктотидиле. Быйыл аллай эрктотидиле. ЮО-дан төртүөлүнгө берилгенди. Сегиз миллет комманданы санында төрт жаш адам болууга керги саммитин бардыгын кыралны иземди.

Алай бла Россияны 2009 жылда «Юношеская восьмерка» саммитинде

Краснодар крайдан оңтөлжилык Анжелика Исаева, Волгоград областан аны тенгиси Ксения Кожина, Ставрополь крайдан оңтөлжилык Роман Чукот эм Казлмуку республикада фахмилу сабийлини билимлерин айнтыу араны келечки Юлия Хулаева кыатышырыккыдыла.

Ала башка кыралладан келгенле бла былай темаланы созерикиди: кырыу-сузлук эм айнууу жоллары, инфекция ауруула эм дуня крикс. Аланы оюмларына көр, кыроптотиле проблемалары кетериуну жоллары изленирикидиле. Саммитте кыатышкан кыралланы башчыларын аброщени жарадырылгыдыла.

«Дуня жаш адамданы кызылы» деген конкурсда хорлаган экинчи кыраум Екатеринбург барлыксыды. Анда июнь айда Байланылыкны Шанхай Организациясыны (ШОС) эм Бразилия Россия-Индия-Китайны (БРИК) саммиттери бардырылгыдыла.

Анда жаш адамла аллай саммиттени чеклеринде ол кыралланы жаш төлөперины төбөшүмөри да кырал амалы изленирикидиле. Конкурсуну комиссиясы аллай борчун толтурууга Кыабарты-Малккардан Ляна Каржарованы бла Динара Шахметованы, Волгоград об-ластанд Лев Головановну эм Север Осетия-Аланиядан Заурбек Гаевни тийишли көргөндиле.

Алай бла Юг федералньи округдан сегиз жаш адам дуняны бек магналгы юч саммитине кыатышырыккыдыла. Ала барысы да кыаты конкурс сайлауну юч кезиунде өтгөндиле. Кызыла бла жашла школде жетишпек окуйдуула, шахар ол битероссей олимпиадала- лагыла тири кыатышаддыла. Хар не жаны бла да билим- лигенди. Инглиз тилин суз- ча билигенери да чертича- ны.

Ина КУЖЕВА.
КыМР-ни Билим берүү эм илму министрствосуну пресс-службаасы.

Ахыры Алып 1-чи беттеди.

Андан сора Абдул-Халим бусагатадыгы жаш төлөдөн чынты альпинистке казыр- лар мурагы болганын билдиргенди:

- Мен көргөмө Эверестде улуу, сыналуу альпинистте- ни, бизи жашла аладан кы- рыусуз тойюлдоу. Дуняда 8000-метрлик 14 таууга да чыггалыкдыла. - дегенди.

Сора ол Эверести башы- на КыМР-ни бла РД-ни МС- инни байракларыны чыгар- ганын, андан а ташчыке алып тошенини айтамды. Гималайда бла Кавказда хаккыны жашуу турмушуны бирге ушагыларын, анга анда Абу-шер деп атагыларын да билдирген- ди ол.

Дунияны эм бийик таууна эрперге казыраланы бла ары чыгуу баш жушу болмагы- нын айтыр кергил болмаз. Абдул-Халим жолочулукта- н киноплагмандан артыкгыга азганды. Алай сагуулым

Абдул-Халимин юсюндөн аруу сёзле айтырға сойгө- ле ол юч көп эдиле. Респу- бликалы кырал болмичине таматасы Теубаланы Ахмат 1999 жылда кыраачайлыла Минги тауга атла бла чыккы- ганда, аланы алларанда баргын, киноперорлукчу- ну да Елмес улу этгенин эчки белгиледи.

Байрам кангагыла чыккы- ргын кыраачайлыла аль- пинистте туз-гыржын, кыр- манлык эт бла тобөдиле. Хар бири эчки билдиргеге сөз эди Абдул-Халими жас- гилги бла өтмелгеннин.

Кыраачай-Черкесден да келгендиле аэропортка жашла.

ТАЗА ЖЮРЕКДЕН

Огурулу шүөхубуз эм кенгешчибиз

Янкойчу ол библиотеказы- на хар заманда да өз тилибизде чыккыган газетни жазды- рабыз. Отуну бир июлийо- шонде жер да белгизиб. Хар алгач номдерибизни окууш болгандан сора талпачк, бир бирине кысып жыйбыз. Бери китап алгырга көпөлгени адымысы газетге да кырайддыла. Жараткан халпардын окуйдуула.

Абаданаркак алгынын адымларыбызны, урушуну, урууну жигиттерини, тау эл- лирибизни шөкөндө жашуу- ларыны юсиринден окурга сөөдиле. Жашыраккыла уа спортка, культурга асла- мыракк эм буралдыла. Янкой- чуланы, каменкачыланы юсиринден сатыгырга уа, ай- кыла да башка көздөн кырайддыла. Эллипини «Заманы» беттеринде көрсөле уа, чек- си кыуанардыла.

Газетинде ахшыланы юсиринден да терг-терж жа- зыла турда. Бизни окуучу- ларыбыз ол халпарны да бек жаратдыла. Аладан юлго аладыла, сабийлерине былача болуугу дап юйре- ктедиле. Кылуукучуларыбыз

ЖАББЕЛЛАНЫ Лариса,
Янкойчу ол библиотеказы- ны таматасы.

Конкурс

Хунерлерине - тийишли багга

Жыл сайын бардырылган «Марш парков» деген хаккыла аралы ачкины чеклеринде көргөзө, адамлага тоз жанына барырга себеп- лик эгеди «Заманы».

Библиотека китпаланы юй- ордуну, тыш кыралды жазуу- учулары чыгармаларын кө- риюге болукуду. Биз аланы юсирине дайым кыошканайла турабыз. Жаны китап чыккы- ганын ахштыск, кесибизге мажарыр акыл этип байшай- ыз. Аны юсюндөн билдири- ну да бек алга «Заманда» окуйбуз. Ким, кыачан, кыай- да чыгарганы айтыла.

Газетни кошо улдуу, Та- рых, культура, экономика, спорт эм даягыда жашууну көп башка бөлөмлерин ачыккы- лады ол. Аланы мажарыр, жыйшдырып, бизге белгиле этип турганылар ючюн ре- дакцияда ишленелге улуу деплек этернады. Газетчилик юбилейери бла алгышайлы, хар бирине саулукк-эсенлик төжөмө.

ЖАББЕЛЛАНЫ Лариса,
Янкойчу ол библиотеказы- ны таматасы.

аман тойюлдо, дегенди.

Кыраачайгы да чакыргандыла

Елмес улуу Эвересттин башына өргөлгөнине Кыраачай-Черкесде да болмагын кыуангандыла. Минеральны Водны аэропортун да андан келген делегация иги кесек эди. Узакдан окуяна Езданланы Альберти танып, мындан барганыла жарык салмагыла эдиле.

КыМР-ни кырал телевидени- ниси да, ары келип, бу жарык төбөшюну алдырып турду.

Кыраандаш делегациясы- ны таматасы Халкечланы Кыады хажы, Елмесланы Абдул-Халимин этген жигитти- не кыуанчы, аны сау-сап- мат кыагыла бла алгышыл- лат, кылуут тургагы келген- лерин айтамды.

Кыраандаш делегациясы- ны таматасы Халкечланы Кыады хажы, Елмесланы Абдул-Халимин этген жигитти- не кыуанчы, аны сау-сап- мат кыагыла бла алгышыл- лат, кылуут тургагы келген- лерин айтамды.

Суратланы конкурсуну оюмдун ачында уа, анда терс кылуу Сотталаны Нурлан хорлаганды. Экинчи жерни Езданланы Лейла алганды. Ючюнчө жерни уа Мальсарыны Залина бла Кыраанданы Ахмат юлөшгөндиле.

Хорлаганаланы барысына да ахча саугага берил- гөндиле.

А. ТЕМИРОВ.

ла бла тобөдөдиле. Шахар- ны администрациясыны башчысы Альберт Бифов: «Бизни кыраачайшыбызны жигитлиги бла өтмелен- бе. Сен, Эверестин башына чыгып, битеу республи- каны атын айтырганса», - дегенди. Абдул-Халим аны ёсип келе турган төлюу ючюн этгенин, анга бу жарык байрамны кыраачай- лар ючюн ыразылгыны билдиргенди.

Нальчыкы да саклагандыла

Нальчык алай жууук келгенде, ары кытайми, Аб- хазия майдаанда саклаганы кыуандырмы, кылай кетерик эди жигит жай Алай алгыла ала Янкой олте бурлуду. Культурга юйно арба- занда элпиде, баш кырман- лык кыягыны салып, аны

Башканыла Абдул-Халимге жарык тобөдөдиле.

саклап тура эдиле. Элли этгандан Созайланы Туккум сөйлөшт: «Быйлай жашла- рыбыз көп болула!» - деп бошад кесини сёзон. Сора янкойчула жигит кыачагыла жамыны бла кюмош кыама бердиле саугага.

Абхазия майдаанда шахар- чыла, узак тау элден кел- генле да эттенгенден бери саклагандыла жигитини. Елмес улу сахнага чыккы- анда, кырле узакгыла ащи- тиле эдиле.

Элбрус районда

Сора колонна Ленин атлы проспект бла эншеге тибре- ди. Жол Элбрус районга эди.

Бу районну сыйлы кыо- наклагыла, айтхылык спортменелге тобөуде да улуу сынауу барды. Андан болуу мандагы тауу элле

хар аллай кыуанчыны унутул- мазлыгы байрамга бура билгенери.

Көндөлөнгө жете бара, узакдан көрөнгенди жол- гыла чыккыган жамат. Ала жампа ишлеп, аны тобөдө байрам кангага салып, чопо- нула да кырманлык эт биширип саклагандыла жершешлери. Оки атлы, жамычыла, башкыла да кий- ип, Малккарны байраккы- лары да алып, машиналагы- ла тобөдиле. Елмес улу көндөлөнгөлини туз-гыр- жыларны да көрип, ыпас этип, жолга тибредди.

Былтымчыла да жолда саклап тура эдиле айтхы- лык кыачыны. Ала да улуу кыанга салып, элли картлар- ны алгыш этип, сыйлы са- уга да берип ашыргандыла уа.

САРАККУЛАНЫ Асият.

Суратланы ХОЛАПАНЫ Марзият, МАМАЙЛАНЫ Алия алгандыла.

АДАМ ЭМ АНЫ ИШИ

Бизни Хаулат

Созайланы Науруну экинчи Нальчыкдеги культпроевету- чилиени библиотекек бөлө- мөне окурга киргендице, атасы чыгы болду.

- Абадан кызы Халимат адамаланы багыларыкыды, медицина факультетде оку- угу. Хаулат а библиотекеди болукуду, кызыга уа ан- дан иги иш кыайды. Билим дегенин китапладан келеди да, - деди юйорно башчысы.

Баш заманы болса, Науруз кеси да газетини окурга сөөдди, алай аны төлөсүнө, хар жарыгыга, тийишли билим алгырга тошменди. Кыралы бла уа өтмеленичады - школда окугунан заманлардан да аз макта- магандыла аланы, солур- гы «Артек» бла «Орпёнок» ийгөндиле. Кызыла уа аналарына, кыошундарына да болушкандыла. Аны кый, аталарына окуяна. Бакчалда жаз башы ишле бакалсанла, ала теркеде кыайсы бутакны кетергеге, кыайсыны уа кыюрга келериксини билеп ийгөндеди. Анга көрб башка залганы да билгөдиле.

«Жашауда хар нени да этерге керекки» деген оюм бла жашагандыла бу юй-

юрте. Науруну кадары алай тынчылыкты бол- маганды. Кызылары уа, насыбына, аны бек сый- гөндиле, сакк болганды- ла хар несице да. Ити сап- лынган кийимлери, жылы ашы-суу казыр. Аны көрип, аталары: «Мен тойгыз угый, ишге барам», - деуочо эди. Жарсыуга, замансыз кетди жашаудан.

Школда кыайсы кызы- чык сыймөгөнди устаз- гыа дефтерлени жазырга болуштурга, библиотека- каргыга уа китпаланы тап салырга?» Халимат бла Хаулат да аладан эдиле.

Алай неден да бег а Хаулат оюнуга кыуагрга, школ- гы оинаргыга (устаз бла окуучула болуп) сөз эди.

Субийле аланы арбаз- ларында жыйысанла, кызычыккыны аныс Мариям бир заманда да угый демген- ди, юйден шитпикчи чыгы- рып, кыошунда дефтерле бла кыаламы алып, ала школ- дары дерсени ойнаса.

Кыошунда жашаган кыарт кызычыккылы көп жумуш- ларын этерге болганды Хаулат. Ала уа жарык келип, улук кыло, ари кызычыккыны кыошундиге.

Нальчыкдеги училищени

да аланы ана тиллеринде алгышлайды.

Культура институту бо- шук келгени бери Созай- ланы кызы бир жерде иш- лейди - республикалы Миллет библиотекеда.

Сайлаган усталгычына ыраыды, сокуарамей. «Кылуудан келе сөздө, адамга болушурга керекки», - деп юйретгенди аны аныс.

Хаулат бюгонде да ол журукт бла жа- шайды. Бюгонда тап- магын китпаларын излеп анга кепле келелиди.

Окуу жаны бла аз тойюл- доло торлю-торлю жу- мушлары болганла. Ки- мине сөзю бла, кимине уа иши бла болушады. Аланы бетири жарыгынн көрсө уа, кеси да кыуанды.

Анасы сөлөери эсине тошеди- гендиле: «Адамга итилик этип, аны ыразылгында кырал, ол кыайлы кычуучу. Кы- лый юйреткени болушады Хаулатка жашууда» - ата-анасын атларын, туку- умун да иги бла айтыргы- ла, сайлаган ишине керти- чи болууга, адамлагы кел- сис оюйдорго. Анга алай адамлыгы ючюн кыайда да урумт эттели, сый-намыс бергелде, «Насыллы адам намысы болды» деген нар- сөз Созайланы Хаулатка- лагы айттыганды.

Библиотекеда көп торлю иш бардырылады. Хаулат а аланы барысына да кыатышты. Ишин иги билгени эм окугуну ниети ючюн аны бла кенгешери да сөөдиле, ол келсе уа, ишни таммала- рыгында да билелиде нөгер- лери. Библиотекеда анча жашлы иинде не кыдар сөйрө тобөшүлө курагы- анды окуучулагы «Инфор- мацияны коюн», «Жагыр ли-

тераура», эл мюлк академияны преподавательлерине бла аспирантларына професционал литератураны обзор этиу... Ол курагына тематикалы ингрленде бла тобөшүлени тизмеси уезууду. Алай хар бири бери келген- лери жөрекеринде окугуну уз кыойганы бла эсперин- ден а кеттөздө.

Бны Хаулат республикалы библиотеканы бек улуу эм магналаны бөлөмлеринден бирине - эл мюлк эм техника литература - башчылык эгеди. Шүйн ниетли, иш көп- лү коллектив кыраалында мында аны хайрыла болду.

- Ишимде мана бюсюрей эселе, ыразы эселе усталгычыма, ол абадан төлөно хайрынданды. Ала жашуу- мада, ишимде да насиматкы эгеди. Шүйн ниетли, иш көп- лү коллектив кыраалында ала бла бирге, юйрөнө- мө. Адам биргисине ишлен- генде алай аныгыла, болушук талпа, сора ол на- сыптыланды. Кесими ал- лай насыптыла санайма, - деди ол ишчи нөгерлерини кесондөн.

Ишиндеги окуучула да урумт эттелиде анча, сөөд- ле адамлыгы, окугуну ючюн да. Жууалыгыгы, этген жетишпекри ючюн да таулу кызы көп торлю сауга- лагыла тийишли болганды. Аланы арасында уа эчки жерин алды. «КыМР-ни культу- расыны сыйлы кылуукучу» деген аты.

таушкандан сора ол Красно- дардагы культура институ- га киреди. Башка тилге жегип юйргөнүн хунерине уа мында да аз сейрисме- гөндиле. Тауна сөлөшө турганыла, орус тилге, андан а кыабарты тилге көнөл кыала- ды ол Ауштерде жашаган замандан.

Краснодарда уа аны бла бирге кавказ халкыны көп келечерли окугандыла э- догерликке, чеченилик, ин- душлула, лаккыла, кыумук- лыла, даргинлик эм башка- ла. Ма ол тилден да көп затны биледи Хаулат. Бирге- сине окугундалы уа бюгон

«Бет юкөндөн да жылыды» деген баш айтмагандыла халкыда. Адамны бетинде болуш ушмуш болууга керекки. Алайдан ари ин- сани жоксуду дуняда. Мени

тература», эл мюлк академияны преподавательлерине бла аспирантларына професционал литератураны обзор этиу... Ол курагына тематикалы ингрленде бла тобөшүлени тизмеси уезууду. Алай хар бири бери келген- лери жөрекеринде окугуну уз кыойганы бла эсперин- ден а кеттөздө.

Бны Хаулат республикалы библиотеканы бек улуу эм магналаны бөлөмлеринден бирине - эл мюлк эм техника литература - башчылык эгеди. Шүйн ниетли, иш көп- лү коллектив кыраалында мында аны хайрыла болду.

- Ишимде мана бюсюрей эселе, ыразы эселе усталгычыма, ол абадан төлөно хайрынданды. Ала жашуу- мада, ишимде да насиматкы эгеди. Шүйн ниетли, иш көп- лү коллектив кыраалында ала бла бирге, юйрөнө- мө. Адам биргисине ишлен- генде алай аныгыла, болушук талпа, сора ол на- сыптыланды. Кесими ал- лай насыптыла санайма, - деди ол ишчи нөгерлерини кесондөн.

Ишиндеги окуучула да урумт эттелиде анча, сөөд- ле адамлыгы, окугуну ючюн да. Жууалыгыгы, этген жетишпекри ючюн да таулу кызы көп торлю сауга- лагыла тийишли болганды. Аланы арасында уа эчки жерин алды. «КыМР-ни культу- расыны сыйлы кылуукучу» деген аты.

МАХИЛПАНЫ Асият.

Жалкыбызны жашаууну кюзгюсю

Малкыяр адабиятты тарыхында XIX - XX эморно ал жыллары аралык берилме канга болгонча магыналы кезуе эди. Жарыкландыруу иш кыстуу баре эди, окуу юйле курылып, алада тауу сайбыкчи билим ала эдиле, тигоракча ачылып, китапга да басмалангырга хазырлана эдиле. Бу кезуеде жалкыбызны маданий жана бля байланыштары туууну бля, башка халкыны белгили адамдары бля малкыбары назмуула, жарыктылардычула ниет шухблукчу кочкой эдиле. Кавказны, Кыярыны, Итуяны (Волганы) белгилли адамдарыны алчы ниетлери бизни тийреге итапаланы юню бля, эни шу блукуну сеюбю бля да жуе эдиле.

Кыярбай-малкыяр фольклорда, адабиятта тобөгөн копчюле алай байлалмык эморноле терениндан келгенне шашгалык этедиле. Куйтура бирликте Кавказны, Итуия тирледеде жашаган торк ашарыны ниет хазыны бля кыаты байлалмы болганы кеп затны юсюнде эспенди. Ол ниет хазыны ичинде бизге улту магынасы болган «шарк дастандары», биринчи айтысак, шарк поэзияды.

Шарк дастанна алай бля кеп миллет поэзияны реализмин жолунда магыналы борчуну туттурууга эдиле, ала бля кесин кеп назмуу, жары сыгаланды. Шарк дастаннаы ичинде торк дунисында бек улту кыяры алган «Юсуф бля Зулейха», Аны сытууа поэмамы сюжетке бергун замандалы, халкы ичинде бля мифле баш жери алган кезуеленде келгени бля байлалмыды. Дастанны сюжетте адам улуну эм сыйлы китаптары «Инциде, Куярнда да улту жарни алады. Белгысына, дастандар харк Зулейха бля Юсуфну сюмекликлерин юсюнде барды. Куярдангы харкыга кере, Зулейханы эри фыргыуунду (Фарсан), Юсуф - аны эрини фыргыууну тагасыды. Бир-бир заттары бля Инцидеги хапар Куярдангыдан башхыды. Амырзакчыны сюжетте юмуд халда алимге IX эморонд берилдилли, «Юсуф бля Зулейха», «Табир бля Фурха», «Бужигит» деген чыгармаларда болган тарыхмадангы ыкпа бля суратталуу шынара бу коп поэма Кыянда-торк халкында эртеден, южорюк «Юсуф бля Зулейха» деген поэмасы сюжет ызыларын алгыанды.

Куярны мифологиясына тапын алган эртерек - Инцидеги, ХII эморонда жашаган ататары назмуу Кул Галинде башпан, торк адабиятланы

хар биринде бу тауроога кере дастанла жазылгандыла. Алай хар назмуу да аны миллет ниетлеге келшидирге ингендеде. XIX эморонде Кыярыны белгилли поэти Абдумети «Юсуф бля Зулейха» деген поэмасын жазды. Ол замандан теибер сюжетмейкини жазып Шимал поэмасын жазар кезиге жагда эки басмалангандан вариант бар эди - тарталы назмуу Куярмичини (Айма, Уразаев) «Бужигит» 1874 жылы Кызанда басмалангандын. Андан кеирек Абусуниси 1906 жылы «Бозигит» поэмасы - 1920 жылда Темирхан-Шурада чыкканы бу Эюси да бир бирге бек жууктуда. Мечиланы Казим сюжет мынагы сактылаган эдиле, энцигин болганы поэма жазганды.

Бужигитти атасы бля окуучуну шаргыретип туруп, назмуу анга алакат характеристика береди. Ол хар иштенген койне кесине ишленгена куяна эди, дейди Казим. Сюймеклик бля Кыянда баш ургана, усталыкка да баш урады лирика жигит:

Усталык сюймекликте бля койнег те болат, Устага өлгөнликте, Усталык сайла куялат. Биз, устага, дуняга Ишлер койнег туубайр Оукк, тилиз ташаны Биз жырлыга бурбайа.

Бу тизилгенде, назмууну фамилуу сурата баш ургынаньдан ооба да, биз келип заргында, илик куябында да шагьат болбайы, жашауну магынасы неде болганына да тоношонбы.

Бужигит - архитекторду, ол койле, кыала, мекенге ишледиле. Ициги койле куябында оо жетле бля төнгөшдиргенде, ол кесини инан кыялары бля Ибрагим фыйгамайга ушайды. Белгилисина, Ибрагим фыйгамайбур муслиманганы ичинде аламы биркирден, иш көлпологияк чакыргыган жигити.

Анга ушу Бужигит да малкыяр адабиятта окуучулангы бир аушудин элдертен жигити Ибрагим фыйгамайбур арабылыны бурдун динеринде бир Аллахта табынууну шыналры ишленгена, Бужигит да келден чыгармачылык бля адабиятты арасында ишленген кептордо.

Казим Бужигити малкыяр ад адабиятта терен магынасы болган сыфатыды, аны борчу ол замандыгы ооз усталыкка тобөгөн кыясы жигити болду. Назмууну бу эниги анга берилип кыяланды. Башка «Бужигитлик» сюеми, акырында сюймеклиги коюн жанан да берди. Анга дери адабият теренин тууту кептер башка жигелге, аны да халинде бир шарыбыкчы болду. Болсада не назмуу анга берген характеристика, не жигитти кеси кесине берген магынасына, аламы сыфатына «сирмиптен» омак эткен жигитин куюлундан келмезлик затпа-

Соцдан онгига: Отарларны Керим, Мечиланы Казим, Куйуилияны Кыйсын.

ыймай жарамас. Ол XX эморно олпанда жашаган окуучу чыккы жуук эди, аны ниет ишлемерине жууап бере, тарыхны кезиге де келише эди. Башында айтылганча, шарк поэте адабияты айынтаууда борчлары бек башында дуняга айтылган белгилли дастаннаы кеси халкыларды назмуу этедиге көргендиле. Хар бир пост битедунин поэзияны айрымалы копчюлери бля кеси миллетти шаргыретип этер койук, халкы жашауну суратлары хайрындады. Казим да ол суратталуу ишриште кыаты халкыды.

Шарк дастаннаы арасында «Бужигит» азыркы белгилли, ала кыярбай-малкыяр ооз усталыкны айынууда ол бир улту кезиге белгиллиди, кери да Мечиланы Казимни чыгармачылыгында магыналы жери алады. Башыда айтылган шартланы асламы назмууну «Бужигит» поэмасын энцилейди. Ол араб, фарс, торк халкында эртеден, южорюк «Юсуф бля Зулейха» деген поэмасы сюжет ызыларын алгыанды.

Шарк дастаннаы арасында «Бужигит» азыркы белгилли, ала кыярбай-малкыяр ооз усталыкны айынууда ол бир улту кезиге белгиллиди, кери да Мечиланы Казимни чыгармачылыгында магыналы жери алады. Башыда айтылган шартланы асламы назмууну «Бужигит» поэмасын энцилейди. Ол араб, фарс, торк халкында эртеден, южорюк «Юсуф бля Зулейха» деген поэмасы сюжет ызыларын алгыанды.

Кавказда жашаган торк халкыны маданияттарыны сингенди. Казим дастаннаы сюжетине кере, XX эморно ал жылларында Абусуниси «Бозигит» поэмасын басмаганды. Казим кесини «Бужигиттин», кыярбай-малкыяр тиле башхалыкчыны көнорюк, Куярнда тауроо, бирси авторланы жазганына бля да шагьары болуп, жагы поэма жазганды.

Позманы не улту энцилейи ги бар эсе да, Казим анга дери жазылган дастангагы таанганына хакдыды. Ол замандыгы адабият терелеге кере, «Бужигиттин» башлардан алгга, пост шарк адабиятны кеп китабы бля шагьарийленген ишленген шашгалта поэманы кесинде ол бир улту кезиге белгиллиди, кери да Мечиланы Казимни чыгармачылыгында магыналы жери алады. Башыда айтылган шартланы асламы назмууну «Бужигит» поэмасын энцилейди. Ол араб, фарс, торк халкында эртеден, южорюк «Юсуф бля Зулейха» деген поэмасы сюжет ызыларын алгыанды.

Казим Бужигити малкыяр ад адабиятта терен магынасы болган сыфатыды, аны борчу ол замандыгы ооз усталыкка тобөгөн кыясы жигити болду. Назмууну бу эниги анга берилип кыяланды. Башка «Бужигитлик» сюеми, акырында сюймеклиги коюн жанан да берди. Анга дери адабият теренин тууту кептер башка жигелге, аны да халинде бир шарыбыкчы болду. Болсада не назмуу анга берген характеристика, не жигитти кеси кесине берген магынасына, аламы сыфатына «сирмиптен» омак эткен жигитин куюлундан келмезлик затпа-

Жаш суратчыны хаты

Фамилуу адамга бля Элбрус район башкаладан байырактасы, бамм. Вильяда сз сурат искусствудан усталаны юсюнде бериле. Курманлы Беверий, Гудановны Борис, Ахмедовны Метгерий, Буйдановны Сопемн, Эделдановны Мухтар, Николай Ефимович, Александр Поляков, Виктор Соловьев - бу художиклени атлары, кууру Кыябаты-Малкыбарга ултой, андан тышынды да белгиллейди.

Уу усталаны санына жаш художик кызыны - Александр Тапишаны да - кышорна болупкуду, Ол тырнаууды Искусстволаны шюкюн бошоганды, кеп кирмомчюле кытышы келеди.

Биринчи аталары Александр сайыликден бери коршедип сурат ишлеу бля. Анга бек улту ачы - ачысы бир халкы коюн куюлундан канардашарыны сайырга эди. Искусстволаны шюкуну художестовлу бекорюкчюле ол кеси койюк барганыды. Беш жыны ичинде дерсени Александр Константи Поляков бля Евгений Зайцев бергендиле.

Ала сайык кыягы сурат ишлеуу жашарыны кууруларын, адет-терелерин дин. Андангы жаш художикни арт жыллада жаазган сураттарында тауланы эчкиликери топу көрозтопгени да. Анга ол туугун жерини дилуугуну да ачыклайды.

Лицейде бля искусстволаны шюкунда окууган кезигеунде да аны хазна сурат ишлемеге коюу болганганды. Байрамгана, белгилли датларга ала Александраны биринчи жетимилери кесини кыраууу газетле, плакатла чыгарганды. Ол кезиге окууна кеп эришугеге кыатышканды. Сзз куула табийгаты бля жананы уарланы сакталгыга аталган биетороосой конкурсу лауреаты болган эди тырнауузу кызы.

Усталыгынын дыюре Институтта окуп, лицейде ишленген кезиге жаш художикни иш усталыгы еген шыларды дегре болупкуду. Кесини графика бля графити ишлеринден куяралган биринчи көрмочон да ол лицейин жолунда кыргыстанды. Дегенде аны биринчи экспозицияны бля кеси окууган лицейини усталары бля окуучулары та шыларын оймегенди. Арта ол кеп керге жарыганды. Аны иш республикалдык «Нарт эпоска иллюстрация» деген эришмеде коюнчо керге тийиш болганды. Бир кесектен, Ставрополь крайда бардырылган көрмочонда да художикни «Тяуадыгы аты» деген шарткы уу бек икте саналганды. Александраны биринчи жетимилери кесини кыраууу

на ичинде ооганды. Анга кунети жер бол эки сураты Испанияда коллекцияга кетгендеринде.

Фахмусуну шынаруу Александр Тапишаны биринчи эчки көрмочон беш жыл мындагы аты тырнаууда куяралганды. Бир жылдан - эчкилик. Андан сора, аны графикасы бля, кууру Кыябаты-Малкыбарга ултой, Ставрополь крайда да таанышканды. «КыМР» и художиклери союзуна 50 жыл», «Кыябаты кес ырачылыгы бля Россейны санына киргенги - 450 жыл», «Усталаны шыларын» (Ставропольу 230 жылдыгына), «Айбат жерилик» (Ставрополь краиды художиклери союзуу 2007-2008-жылдары), «Халкы устал» - 2008» - Александр кыатышхан көрмочонуну берилди.

Арт заманда жетишимилери юсюнде айта, художик биетороосой конкурсуу Художиклери союзуу Художиклери союзуу 2007-2008-жылдары), «Халкы устал» - 2008» - Александр кыатышхан көрмочонуну берилди.

Арт заманда жетишимилери юсюнде айта, художик биетороосой конкурсуу Художиклери союзуу Художиклери союзуу 2007-2008-жылдары), «Халкы устал» - 2008» - Александр кыатышхан көрмочонуну берилди.

Аны иш республикалдык «Нарт эпоска иллюстрация» деген эришмеде коюнчо керге тийиш болганды. Бир кесектен, Ставрополь крайда бардырылган көрмочонда да художикни «Тяуадыгы аты» деген шарткы уу бек икте саналганды. Александраны биринчи жетимилери кесини кыраууу

ЖЕТИШИМ Айырмалы болганды

Бу колезде Москвада куурунч ханар келгенди: Бечелланы Жамила кыярлыбызны ара шаохоринда халкыла аралы жыр эришюде айырмалы болганды.

Ол конкурса Россей Федерациянын регионларын, тыш кыяралды дан да кеп жаш адам кыатышканды. Жамила кеси уа Нальчикде 2-чи номерли гимназияню 7-чи классыны окуучусууду. Аны жыр усталыкгыга уа Россей Федерацияны сыйлы артисткасы Тауекеланы Галина койрети.

Эришю академиялы жыр айтууда болганды. Бечелланы жыр код Трауну «Санта Лючия» бля Кыяратын «Фидакла» деген жырларын айтыды. Конкурсу куурунч ханар жумретлеуе кыатыгы аны усталыны - Тауекеланы Галингага да жибергендиле.

ХОЛАПАНЫ Марзият. СУРАТДА Бечелланы Жамила жырлайды. Суратны автор алганды

«Ёлүмнү вирусундан» Кызтуууну Кыятайлы амалы

Кыятайда тонгуз грипп койлор деп турдыла. 6 жыл мындам олда да бу кыярал, ол заманда битеу дунисны кыяркыухан ёлмок келтирген башка жугуучу аурууну - атпичиник пневмонияны айтышкуну тохтаткан эди. Кыялай бля? Аны юсюндем «ИФУ»-ни ханарчыны Гуанчжоудан репортажин береди.

«Сиз алай нек Кызыбусу?» Самолетдан тоше туруп, улту сурат болду. Адамла теуу ишлеууе урустуйуну ичи дин бирем-бирем эте эдиле. Ол хар адамны температурасы кыалай бир болганын, ёлтегири кыалай ишленгенге берилгенде эди. Мени тыйдыла, устройто 37.2-ни көрпозтөн эди. Респиратор кийип турган офицерини суратларына жууап этерге тошдо.

Сизни температургаыз алай бийик некди? «Учканда алай болууунду, - дедиле, нартиги бля да, тапсыз эди. Учканда жууурунча кыялай багырга керектинен. Манга аполкисисна көрпозтен эди ол, - деп халга айхтен эди Гуанчжоу госпитали шлеп турган гонжонку врач Дэвид Ронг.

Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

«Кыятайны тошоу, алай... Сиз озган ылыккада тонгузлага жууууда иш болганымыз? - деп сурат, оюнузу. «Угай, кыакылангангын санамаскы» - дедиле. Меничекер ёлтеге койууда. Тизгин да азан башылды. Чекчиле Дубайдан келген сапачылар тошгон арабыны тыйыла - акылылы прибор аламы температураны 37.8 болганын көрпозтөгөн эди. Адам мен тошгуз этни ашамамды деп, ангылыгырга корешгенде да болушмадыла - Кыятайда ол колезде тонгуз гриппте кыялай корештини оффициальн халда башлагангын.

